Marek Bieńczyk

SANATORIUM TWORKI

PISTORIUS & OLŠANSKÁ

Marek Bieńczyk

SANATORIUM TWORKI

Přeložil Michael Alexa

PISTORIUS & OLŠANSKÁ
PŘÍBRAM 2019

Tato kniha byla vydána s podporou Instytutu Książki
v rámci programu na podporu překladu © POLAND.

This publication has been supported by the
© Poland Translation Program.

Kniha byla redakčně a vydavatelsky připravena
v rámci semináře Nakladatelská praxe
na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze
a vydána s laskavou finanční pomocí stipendijního fondu
Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Copyright © 1999 by Marek Bieńczyk
Translation © Michael Alexa, 2019
Typography © Otakar Karlas, 2019

ISBN 978-80-7579-065-1 (PDF)
ISBN 978-80-7579-039-2 (tištěná kniha)

Sestře

1/

Než se mi oči otevřely znova, ta slova vytryskla na svět jako pramen řeky. Ano, na počátku byl dopis. S písmeny poněkud nevzhlednými, vysokými a na sebe namačkanými ve větách bez plachtoví. Jeden by řekl, že slova k tečce nekvapí, druhý zas, že je někde něco drží, ale všichni v čele se mnou by souhlasili, že by slova ráda obrátila a vrátila se, jenomže už nemohou. Ovšem teď, když je buď po všem, anebo už je všechno jedno, se musí slovům poskytnout prostor, aby se mohla rozvinout po celé řádce, aby se na okrajích nalokala vzduchu:

Drahý Jurku!

Buď na Janku hodný a nevzpomínej na mě ve zlém. Mám Tě moc ráda. Jsi báječný chlapec. Osud je pln nestálosti! Jinak to skončit nemohlo! Pozdravuj ode mě všechny, se kterými jsi mě seznámil a které jsem začala mít ráda, především ale svou matku. I Ty ode mě znovu polib toho, co pro mě znamenal úplně všechno. Tobě tisknu ruku.

S.

PS: Buď šťasten!

S.

Jurek si lístek přečetl dvakrát a přitom jako každý krátkozraký nedůvěřivě mžoural. Pak jej zaklapl do románu, se kterým se trápil snad od nepaměti, a to na stránce o toužebném

čekání na zvonění, ohlašující konec hodiny literatury. Potom vyletěl z pokoje, jako by ho píchla vosa. Ve dveřích v přízemí potkal Antiplatóna, který mu ledabyle oznámil, že: „Ve stáji šoupají," Jurek ale ani nemávl blahosklonně rukou a odběhl, přičemž přeskakoval kaluže přímo k prvním slovům z dopisu ztělesněným v Jance, která si už zoufala, avšak ještě neplakala.

Kdyby Jurek Turek od vokurek měl v tomto okamžiku čas a příležitost pročíst dopis stejně důkladně, jako když před čtyřmi lety v písemné části maturity rozebíral básníkovo drama, v němž je temno všude, mrtvo všude, třeba by si všiml čtyř štíhlých sloupečků vykřičníků. Jak to, že S., které se říkalo a bude říkat Sonia, v té natolik poslední hodince, že měla ocelovou kuličku v krku, v záhybech dlaní mraveniště a kdy se jí ústa chvěla jako zjitřená hladina, nezapomněla na své dva podpisy, které se skvěly hezky jeden pod druhým přímo uprostřed dopisu? Proč se vůbec zdržovala interpunkcí? Proč zachovala věrnost epistolární formě, když adresáta oslovila na zvláštní řádce a pokračovala novým odstavcem, proč grafickými znaky zdůraznila přání zdaru i obecně vzdělávací, ba přímo humanitní maximy, k dokonalosti dovedené špetičkou starého Řecka? Osud je pln nestálosti!, vypálila jako Sofoklés v nejlepším období a sílu slov znásobila vykřičníkem, jako když chór komentuje děj tragédie. Jinak to skončit nemohlo!, zdvojila vykřičníkem svou výpověď a vysekla tím à propos Osudu poklonu, jež mu právem náleží.

Pokusím se ustát palbu otázek, nemám ostatně neprůstřelné alibi. Třeba použila tolik vykřičníků, protože četla o předurčení. Něco o něm věděla, něco zaslechla, jako třeba to, že se týká všech lidí zde uvedených a stále živých. Ale dávala tím najevo, že to padlo zrovna na ni, že se zrovna ona chytila do sítě či do podběráku, že zrovna na ni zamrkalo nejedno oko. A že při svém odchodu dávala tímto grafickým způsobem najevo, že souhlasí a že celá její bytost, soustředěná ve výkřiku, pokorně a směle, rozvážně a roztržitě vyráží na cestu jako tolik lidí před ní. A v tom výdobytku lidstva jménem postskriptum zplna hrdla popřála lepší budoucnost těm, co tady ještě zůstanou. A proto si myslím, že právě po těchto vykřičnících se mohu vydat jako

po kolejích, kouzelným vláčkem motoráčkem až do těch míst; přeručkovat po vykřičnících jako po bradlech až k čtvercovému Soninu pokoji, s Jurkem ještě pořád popadajícím dech, ale již plačící Jankou; spustit se po nich jako po laně na druhou stranu, k jejím takto tik tak tikajícím hodinkám, kousek od její černobílé kropenaté vázanky a květovaných šatů; že po nich jako náměsíčný seběhnu z vysokých střech věžáků na převislé střechy pavilonů a přístavků sanatoria, taky jsem leccos přečetl a zaslechl, a jednoho dne, pokud mi bude sloužit zrak, abych se trefil do klávesnice, a v bříškách prstů mi zbyde aspoň troška sil, zanechám na rozloučenou pár vyzáblých čárek usazených na tečkách kulatých jak Země.

2/

Rovněž celý Jurkův Jurkův podvraťákův příběh začal vykřičníkem. „Vysoký plat!“ tvrdil inzerát vzletně. „Strava zdarma, ubytování na místě!!!“ dodával na poslední řádce. V těch předcházejících hledalo mladého muže na pozici v administraci sanatoria, a to s dobrými referencemi a solidní znalostí onoho jazyka, který byl po určitou dobu zásadní pro celý svět a pro Evropu je stále, jen se zeptejte Goetha.

„Vysoký plat,“ zopakovala důrazně matka, skloněná nad přisluhovačskými novinami. „I tvůj otec našel první práci na inzerát. Ta nynější,“ vzdychla, „si ho našla sama.“

„Strava zdarma, ubytování na místě,“ přidal se Jurek a zajedl to černým chlebem, který sám vystál ve frontě. „Účetnictví ovládám, s trojčlenkou trojčím jedna báseň a také znám onu zem, kde citron rozkvítá.“

„Mohl bys jezdit každou neděli na oběd, vždyť je to kousek,“ dodala máma povzbudivě a dokrájela chleba.

Dalšího dne Jurek bitte schön podal žádost s životopisem chudým jako dějiny samostatného Polska, přepsaným na stroji Continental Werke A. G. Chemnitz, který patřil matce Olka, spolužáka a kamaráda z hřiště. Připojil osvědčení z aprovizační delegatury, všechny závazky, které mu byly svěřené, totiž plnil svědomitě a k naprosté spokojenosti řídícího Góreckého, a po chvilce váhání připevnil sponkou už trochu pomuchlané poděkování výboru společenské svépomoci, jež svého času posílali nezištným dobrovolníkům, kteří přiložili ruku k dílu a pouze díky své občanské ctnosti pracovali na zmírnění utrpení obyva-

tel hlavního města, jakož i těch, co do města přivedly válečné události. V pondělí obdržel pozvánku k pohovoru, a to hned na úterek.

„Úterek, do Tworek!“ zachechtal se Jurek. „Máma mi vyžehlí bílou košili, tu, co otec dostal k Vánocům.“

Celý večer strávil s učebnicí a snažil se osvěžit si učivo až po vzdálené plusquamperfektum a gehen ve spojení se sein a následujícího dne, hned po dopolední svačině, kdy urychleně spolykal poslední krajíc černého chleba, hodil do aktovky vysvědčení, sbírku básní s osobními doklady, kterými rozděloval přečtené stránky od nepřečtených, políbil matku na obě mokré tváře, a když se otočila, aby zakryla slzy, zkrátil si oknem cestu na tramvajovou zastávku.

Jízda na nádraží netrvala dlouho, Jurek ani nevytahoval knížku; tramvaj svižně projela kolem kostelíku v Sowińského ulici, páter Wojtek zase seděl na lavičce a louskal Schillerovy balady v originále; slunce, které bylo na konec března neobyčejně vyzrálé, zavadilo paprskem o zlatá písmenka na deskách. Na první zastávce v centru nastoupila spousta lidí a Jurek pustil sednout starší paní s flákotou, protlačil se ke dveřím a jako první, ještě než tramvaj zastavila, vyskočil na Zawiszově náměstí.

Teď byly koleje širší, vedle jednoduchých sedadel stála dvojitá, tím pádem bylo víc volného místa, ne všichni cestující z tramvaje to stihli, vlak vyjel s přesností, která mu nebyla vlastní. Nejprve se za okny míhaly šedé činžáky, pak už jen stromy, pole protínaná s úctou k práci zemědělců, město čím dál vzdálenější a tlačené na horizont. Ještě pár stanic, ještě několik veršů, ještě dlouhý zelený plot po levé straně, po pravé zase rybník bez loděk, a přece s rybářem, a Jurek bude na místě. Velmi se mi líbí třeba tyto verše, říká si Jurek: před mlčícími hvězdami pokleká má duše / a pobledlými ústy, jimž se dechu nedostává…, až na ta bledá ústa, duše by měla mít jinou barvu, a její rty obzvlášť. Mezitím žalostně zakvílely brzdy, kenkartu do knihy, těsně za báseň o zpovědi duše, knížku buch do aktovky, aktovku pod paži a po schůdcích dolů, ovšem opatrně, aby mu nespadly brýle jako před třičtvrtěhodinou, když vyskakoval z rozjeté tramvaje.

Co sis nadrobil, to si sníš, v úterek do Tworek, tady peron, tamhle vchod, pomyslel si Jurek, když se zastavil před bránou na druhé straně kolejí. Je tu ponuro, pod stříškou na zastávce hraje žebrák na housle smutnou sonátu, před bránou hlídá uniformovaný hlídač ve zlověstném pohovu, aspoň že je to hned u dráhy, domů to má jenom kousek, a podél zdi navíc rostou stejné topoly jako pod oknem na Ulrychově, i když tady jsou v přísných rozestupech. Co kdybych se vydal tam, kam vedou, blýsklo mu hlavou, co tři metry nový strom a nový krok, až v širou dál, proč něco začínat, když máme tolik času a srdce v hrudích bije nám?

„Jsem tu kvůli místu," utrousil k zelenému zívajícímu tvorovi s hnědým pouzdrem na pistoli u pasu a s puškou v rukou. „V Novém kurýru byl inzerát a tady mám pozvánku."

Ospalý a znuděný pohlédl na papír, na něco si asi vzpomněl, možná na ty časy, kdy dělal štiplístka v kině Parsifal, přikývl a přímo způsobně ho pustil dál. A tak se Jurek dostal dovnitř, prošel bránou, která se s hvízdnutím otevřela, a spustil tím stopky odměřující jeho nový příběh. Když zaklepal na dveře, které mu ukázal hlavní zbraně, bylo už padesát vteřin od startu, a když z nich vyšel ven s dokumenty v rukou a klíčkem na prsteníčku, uplynulo dalších devatenáct minut, čert vem vteřiny.

Vyrazil k pěšině před budovou administrace. Silnice byla řádně vyštěrkovaná, s nabílenými půlkulatými obrubníky po obou stranách. Vysoké stromy podél ní vrhaly stín. Jako by se už drobátko zelenaly. Toho dne nebyly na vymeteném nebi vidět žádné roztřapené ozdůbky, ani záře požáru, ani dým, který se takříkajíc šíří nicotou. Spíš nízký plat, uvědomil si, když si prohlížel keříčky pod vysokými javory, podfoukli mě vykřičníkem, dokonce i mou šlechetnou maminku si koupili interpunkcí, a na kožené boty budu šetřit celou věčnost. Ta polévka, co je cítit všude kolem, asi taky nebude z mladého pórku a čerstvé mrkve, a pokud by bylo jako hlavní maso, tak kdoví, zda by ta podrážka byla opravdu z porážky, ovšem na druhé straně je tohle místo zvláštně přívětivé, bezpečné jako kotlina v objetí hor, a za-

nedlouho, jakmile nastane duben, je obklopí hustá vegetace, kterou básníci tak milují, až kořeny dobře natáhnou a strom vypustí větvičky. Dokumenty navíc znamenají jakousi jistotu, oštemplovanou gut razítkem, a asi se tady zrovna nevstává se slepicemi, poněvadž dvanáctá odbila už dávno a na pěšinkách se pomaloučku defiluje v pyžamech podle poslední módy, tedy svisle proužkovaných, ovšem zavedeně rozhalených a v centrálních místech těla zažloutlých.

V otcově tmavém obleku, elegantně překrytým béžovým pláštěm přehozeným přes rameno, se cítil poněkud nesvůj a vyrazil na procházku mezi zelené plácky dýchající teplem. Všiml si, že za jednou zdí je les a za druhou železniční trať, chudinské domky a uvázaný koník. Sledoval závod tří koček, pruhovaných jako místní pyžama, pobláznených březnem, a potom ponožky, kalhotky a kapesníky, jak se suší na mřížích v oknech a smutně tak vystavují na odiv svá nejčistší místa, jako by chtěly žádat o změnu majitele. Od baráku se dvěma komíny, vypouštějícími šedomodrý kouř, ťápal směrem k Jurkovi v pase zlomený stařík a táhl za sebou na řemenech těžký, rozvrzaný vozík. Než Jurek stihl pohlédnout na nebe, kam odlétá to, co je nejlepší a v nejlepším stavu, objevila se mu před očima čtyři zrezivělá, šplouchající vědra se vším, čím pohrdl člověk hodný lepší stravy a krásnějších barev. V růžové neprůhledné tůni plavaly čtvrtky brambor a zlámané kosti, čím dál rozbředlejší krajíce starého chleba předváděly své plísně a v mastných okách plavala nazlátlá usazenina, jediná památka po nějaké chuti. Stařík razil dál, ohyzdný odér byl tentam a Jurka napadlo, že tuhle válku možná přece jen přežije.

Řekli mu, že pokoj bude mít připravený za hodinu, zbývala půlhodina; tři básně, chvíle rozjímání, nějak to půjde, spočítal si a posadil se na kraj lavičky, aniž by se zády opřel o vyryté srdce probodnuté šípem, vytáhl z aktovky knížku, citronádu a žluté jablko bůhvíodkud, asi od sousedky Zofie, nabyté via maminčina neviditelná ruka. Milovaná maminka, ubohá maminka bez tatínka, který už před víc než rokem odjel na arbajt do rajchu.

Zřejmě na tu stejnou lavičku, byla to čtvrtá nalevo od hlavní budovy, třebaže už železnou, jsem se včera posadil já s notebookem pětadvacet krát dvacet centimetrů s tříhodinovou výdrží, kterému říkají Pentium Texas 2000, ale já mu říkám Mazovsko forever, a posadím se tam zase za týden, v úterý, a následující úterý jakbysmet. Lavička bude prázdná, není návštěvní den, popelnice zející černou tmou a za bránou čím dál bližší a čím dál vzdálenější dunění vlaku, refrén beze slok, elektrické memento návratu, záhy možná bude elektronické, za pár let však jednokolejové vznášedlo, ovšem pořád s kontrolou jízdenek. A jak tak budu sedět s nohou přes nohu v sandálech a pruhovaných ponožkách a čekat jako cestující na zpožděný konec světa, všem ochotným posluchačům i těm, co se jen tak přichomýtnou, ať už vyběhnou z vlaku nebo jen budou čekat na příjezd, povyprávím pokračování tohoto příběhu a jeho skutečný, avšak skutečně neuvěřitelný závěr, konečné řešení či takzvaný šlus.

Na tutéž lavičku, už zase dřevěnou, se teď vedle Jurka, skloněného nad sbírkou básní, posadilo pyžamo stejné jako všechna okolo, s pruhovanými, děravými ponožkami, a nesměle prohlásilo:

„Tvrdé bude roztroušeno, prosté zase rozhrabáno."

Jurek se ještě víc sklonil a zapíchl nos do sbírky. Ústa tvá, dívko krásná, polibek chtěla by, o zázracích sní, jichž bázlivost se leká…

„A copak to čtete?" zaslechl u hlavy tichý, jemný šepot.

Jurek mlčky ukázal obálku.

„Takové básničky," vysvětlil. „Různé."

Pyžamo se nepatrně zašklebilo.

„Dovolte, jmenuju se Antiplatón. Dneska je moc hezky, co? Na tuhle roční dobu… Brzy konečně vypukne jaro. Konec citátu."

Jurek zamumlal těch pár písmen, pak Antiplatóna ujistil, že ho těší, a dal se znovu do čtení.

Ústa tvá, dívko krásná, polibek chtěla by,
o zázracích sní, jichž bázlivost se leká…
Ač dosud nepoznala mužských úst přísliby,
vědí, že jim upíráš rozkoše člověka…

Antiplatón odrecitoval čtyřverší a znovu se zašklebil, tentokrát ještě o něco výrazněji. „Takhle už se nepíše. V Tworkách se už takhle nepíše. Takhle se psalo před Tworkami. Víte, co to jsou Tworki?“

„Jak to myslíte, co to jsou? Vždyť tu jsme,“ řekl Jurek rozladěně a zaklapl knihu. Blázen to je, řekl si, blázni všude kolem, šplouchá jim na maják, straší jim ve věži, zato jsou tu staleté duby a plat a co se týče stravy, polévka jde prozatím stranou. Člověk by tady mohl lehce přijít ke kolečku navíc. Co támhleta veselá slečinka, převlečená za účetní, ta je taky blázen? Navrch pracovní rukávníky, vespod pyžamo jako všichni tady?

„Promiňte,“ oslovil přes sousedovo rameno pohvizdující si mladou ženu, která právě procházela kolem, „kudy do pavilonu C?“

„Račte za mnou,“ odpověděla neznámá a zářivě se usmála na Antiplatóna, kterého okamžitě polil ruměnec, „zrovna tam jdu.“

Zrovna tam šla, vysoká slečna, květovaná slečna, pravým bedrem uchvacovala prostor, který zase vracela levým, a nechávala si střídavě tuhle, poté tamtu nohu podkovávat zrakem, a tak ji Jurek podkovával, korkový polopodpatek, nad ním asi holá kůže bez punčoch, pak první bavlněné kvítky tam, kde tušil kolena, lakomé čéšky, lechty lechty, kdyby tak mohl kolenní jamky zezadu polechtat, ještě výš drobné svaly schované pod hustým kobercem květin, brzy konečně vypukne jaro, růže, sasanky, možná i karafiáty střídavě se zdvíhající a zase klesající tam, kde děti dostávají výprask, až Jurek klopýtl, i v Arkádii bylo kamení, a možná i ty hloupé kancelářské rukávníky byly jako černé předtuchy na kraji zahrady, jako pohřební rubáše pro přírodu a kulturu dohromady; z jejich černé barvy naštěstí vyrůstají štíhlé a dlouhé prsty, které obratně překládají hvízdání do jazyka gest a cvrlikavé melodii odpočítávají takty, velí odmítnout všechny domněnky a při náhlém allegrettu posíleném molto vivace odvádějí Jurkův zrak vzhůru, kde ve vteřině zdvižená dirigentská paže, co ukazuje tympánům, jak mají hrát, a smyčce popohání až k samému finále, přechází v rozevláté, světle rusé lokny, které ještě ten večer, těsně před spaním, Jurek popíše jako *niagarské vlasy*, jež zrýmuje s *až na věčné časy* a zvěční

je na obálce knížky, zatím na ně pouze civí jako tele na nová vrata, zkoumá je od konečků až k bohatému, dvoubarevnému prameni, rozdělené pěšinkou a nad ušima jakžtakž zkrocené čelenkou fialové barvy, co však v týle ztratila kontrolu nad bouří světlého hedvábí, ovšem ideálně ladící k obličeji, bezpochyby snědému a asi dosti hezkému, který se na okamžik otáčí, zářivě se usmívá a kontroluje, zda ji Jurek následuje do pavilonu C, poněvadž tam slečna šla, právě tam slečna šla.

Jak se popsat, co říct, aby to přineslo ovoce? přemýšlel Jurek, když přišel ke dveřím z masivního dřeva, mám nejprve polehoučku začít křestním, nebo na první dobrou roztáhnout celý vějíř, bohužel bez šlechtického -ski na nepříliš hezkém konci nepříliš hezkého příjmení, mám říct lepší polovinu, nebo horší celek, jen rychle, ještě před schůdkem. Když tu náhle slyší:

„Vy jste Jerzy," slyší Jurek. „Jste v naší administraci nový, zítra začínáte a budete bydlet v tom volném pokoji ve druhém patře. Mám vás tam odvést?"

„Vy jste Beatrice. Máte nádherné tmavé oči a zářivý úsměv. Jste průvodkyní po pěšinách a pavilonech a jste na všechny hodná. Proto vám všichni nosí květiny a píšou básně."

Krátké zachichotání, dlouhé schody. Ve druhém patře něco zašramotilo, kovově cinklo, tiše písklo, jako by zaklelo, zašustilo a nakonec dvakrát vrzlo. To krátkozraký Jurek v šeru otvíral dveře. Očekával čtyři béžové stěny a nemýlil se. Představoval si jednu širokou postel s červeně a modře kostkovanou dekou, postele byly dvě, úzké, s bílým evidenčním číslem na železném rámu a s peřinou barvy nezralých jahod. Toužil po psacím stolku u okna s výhledem na staletý dub: stůl měl, dub za oknem stál. Co víc mohl očekávat? Obrázek se zasněženou krajinou a tučňákem v roli schwarzcharakteru asi sotva, stejně jako tu slečinku vedle něj, v květovaných šatech a pantoflíčcích s polopodpatky, jak říká:

„Jmenuji se Sonia, budeme v buchhalterii pracovat společně. Mám podobný pokoj, odsud na něj ovšem není vidět, je v pavilonu B. Jenže já mám na obrázku palmy s opuštěným člunem na pláži."

„So-nia," zopakoval po slabikách Jurek. V prvním rýmu na *o slečně Soni*, který ho napadl, se vyskytovali ušatí chobotnatci. „Sonia. Moc hezké jméno. Je to ale trošku zvláštní, říkat vám slečno Sonio, slečno Sonio."

„Musím teď do přízemí, do prádelny. Prostěradla jsou zase tatam. Ale pak vás tady můžu provést a ukázat vám cestu do kanceláře… Pokud byste chtěl… Tak za chvilku na chodbě."

„Chtěl, můžu, musím," odříkával Jurek, když potichu zavíral dveře. „Jsem, mám, vlastním, stojím, myslím, toužím, vím. Knokaut."

Pozorněji se rozhlédl po pokoji. Stěny už spočítal, stůl a postel si prohlédl, ale dosud si nevšiml tmavé skříně napravo ode dveří, dub za oknem pořád stojí. Za oknem jsou, ovšem teprve teď, dvě siluety bílých plášťů, které kolem sebe prošly a rychle si podaly ruce, kočka, naštěstí rovněž bílá, překvapená, že pták letí, a v Jurkově srdci obraz pouště a rajské oázy, ale tady zuří válka a svět, nehledě na kočku, pod psa, pod psa, černý a zlý.

Komu, kde, co a jak? přemýšlel Jurek, když se posadil na stůl zády k oknu. Lze ještě takhle v bezpečí za pecí, páni, pec je tu taky, béžová kachlová kamna, až v rohu, hned vedle skříně, lze ještě klást normální otázky, když všechno vře, když lidem lidé a člověk člověku? Lépe je jít na to od lesa a zeptat se například, zda už dole v prádelně spočítala všechno povlečení nebo zda už na chodbě nechá květiny vlnit a rukávníky lesknout.

Zazářil rovněž její úsměv, když jí Jurek nabídl tykání nad skleničkou citronády, dokud neseženo něco lepšího.

„Jerzy… Jurku, budeš tam často jezdit? Do Varšavy?" zeptala se, když vyrazili pěšinou za prádelnou. „Já tam skoro vůbec nejezdím. Nemám to město ráda; tady je alespoň tolik stromů, které se na jaře tak krásně zelenají, a v noci se dá vyjít podívat na nebe a hvězdy. Trochu jako u mého moře."

Její moře, jak se brzy ukázalo, bylo kdysi i naše moře, její vlny omývaly naše pláže na území vyznačeném z obou stran a mezinárodně stvrzeném, její jantar v písku mohl patřit naší zemi, kdežto ten v brožích a v korálcích nám patřil určitě, ale její

rodné město naše nebylo; její město bylo, smál se Jurek, jako slečna na vdávání, zapíjené na rozlučce, a jako propuštěný vězeň, tedy než se ozvaly první výstřely z bitevní lodi na Westerplatte.

„Ach, proto jsou tvoje oči tak široké jako opravdové mořské mušle, proto je tvá syntax, Sonio, tak okouzlující, sloveso jaksepatří na konec, a máš přízvuk, třebaže lehký."

„Lehký?" usmála se Sonia a naznačila, že zahnou na pěšinu napravo. „Největší bída je asi s tím r."

Třebaže bylo ve srovnání s jejím překrásným krčkem opravdu trochu moc chraptivé, řekl si, když mu Sonia předváděla hospodářství s už germánskými slepicemi, ba vůbec s drůbeží pro potřeby sanatoria, ale také s černou krávou, téměř bordó skvrnitou; když provázela Jurka po různých zákoutích, kde se zeď stáčela jako serpentina a kde v trávě brzy rozkvetou růže a rosen v trochu problematickém vztahu, jak by se od nich dalo očekávat. To její r bylo zvláštní, i celá Sonia byla zvláštní, když Jurka přiměla nemyslet na věčnost, ale na budoucí čas prostý, možná až příliš prostý, protože mluvil daleko víc, než myslel:

„Jak se tu tak s vámi, Sonio… totiž… s tebou, Sonio, procházím, mám chvílemi pocit, že jsem pro tohle místo jako stvořený. Že mě tu čeká celá řada neobyčejných věcí. Protože už teď je mi tu s vámi, tedy… s tebou, Sonio, moc dobře."

Prohlédli si také kuchyň s pekelným, jak Jurek zabručel, kotlem za určité hříchy, pak klubovnu, která byla v tuhle dobu podle Jurkova přirovnání zavřená jako většina ženských srdcí, a pak prošli kolem hrstky pyžam, která se líně procházela na sluníčku, až na středovou pěšinu. Minuli lavičku, jež nyní byla zase prázdná, ovšem zároveň jaksi obtěžkaná vzpomínkami, pak kolem kotelny s hromadou uhlí u vchodu, než vešli do hlavní budovy administrace napravo od brány pro ty, co chtějí vstoupit dovnitř, nalevo pro ty, co by jí chtěli utéct. Vešli do velké místnosti v přízemí a Sonia pečlivě zavřela dveře.

„Ředitel Honnette má pracovnu naproti," řekla ztlumeným hlasem. „Chová se lidsky, celé dny leží v knížkách. Přijel z Freiburgu, ze Schwarzwaldu. Je dost při těle a ohryzek mu neustále

poskakuje, prý je to znamení dobré povahy. Občas za ním jezdí návštěvy. Ti v černém, zvlášť takoví dva, ale o nic nejde. A s tím, co tě přijímal, myslím Kaltze, se dá taky dobře vyjít, on je z Weimaru, polsky neumí ani slovo, ale brzy zjistíš, jak na něj… ty umíš německy určitě dobře, že ano?“

Jurek přitakal přivřením víček, která byla za silnými skly kulatá jako mušle, škoda že pouze sladkovodní, a na Sonin pokyn přistoupil k nejbližšímu stolu.

„Tady sedí naše písařka Bronia. Skvělá dívka i zaměstnankyně, píše oběma rukama, všemi deseti, zvládne i pět stran za hodinu. Je milá, jenom trochu plachá a posmutnělá. Má dva nádherné černé copy.“

„Za ty ji radši tahat nebudu,“ zamumlal si pro sebe Jurek, než došel ke druhému stolu.

„Tady sedím já, tady Jabłkowská, Fela, sekretářka vedoucího, s tou musíš v rukavičkách. Tady Quick z Heidelbergu, uzavřený, pečlivý, je takový trochu jednodušší a nic od něj nehrozí.“

Ke třem zbývajícím stolům nebyl dosud nikdo přidělen. Sonia Jurka zkusmo usadila k tomu hned za Jabłkowskou a poslední dva rezervovala stále ještě neznámé dvojici, kterou ale jistě co nevidět zaměstnají, poněvadž v Tworkách je podle toho, jak fronta postupuje, čím dál víc lidí, kteří by rádi pravidelnou polévku v určitou hodinu a pořádnou porci chleba hned zrána. Jurek si zatím prohlédl složky, zásobníky na známky a tužky vyrovnané v krabičce, mechanické počitadlo s černými a žlutými kroužky a psací stroj, jenomže s novogotickou frakturou. Opatrně se dotkl kovového krytu, jemně posunul válec, znenadání několikrát uhodil do kláves a hlasitým buch ťuk cvak klap přerušil ticho a napsal černé na bílém, a to, jak zeitgeist kázal, proloženě: „Vedle Fely sedí Bronia, líbí se mi slečna Sonia.“ Sonia se naklonila a Niagara dopadla na autorovu paži. Po společné četbě se Jurek sám ochotně ujal zmačkání papíru a obratného vhození do koše, přestože v této době bývalo zvykem spíš použít zápalku, ruměncem odpověděl na ruměnec a chápavým pohledem na ukázané hodinky.

„Musím jít,“ řekla Sonia, „už je skoro pět.“

Jurek jí galantně přidržel první i druhé dveře, krok co krok, bok po boku, tělo mírně skloněné, srdce spíš v krku než na jazyku, kde zůstalo pouhé „pěkně prosím“. A pak už jenom rychlé krůčky vpřed, pro někoho vstupní brána, pro jiné štěrkovaná pěšina, až do doby, než čiperná silueta zmizela, ovšem čertvíkam, přes mříž je špatně vidět a kov se bolestivě zarývá do tváří, kov se zarývá do tváří.

Za Jurkovými zády se skřípěním zastavil vlak do Varšavy, vyplivl pár lidí a ještě méně jich zase spolkl, ovšem nebyl mezi nimi žádný mladý muž se silnými brýlemi a omšelou aktovkou, ve které by spočívala básnická sbírka, jablko už ne. Ten jediný exemplář v okolí zrovna obratně rejdoval podrážkami mezi kalužemi po včerejším lijáku, když šel cestičkou podél trati, jako by ty pražce ze dřeva vonícího smolou byly položené pro něj, stejně jako lesklé koleje vedoucí přes Komorów, Nowou Wieś, Kanie Helenowskie, Podkowu a Milanówek až do neznáma, kde se konečně objeví první čisté louky, křišťálová voda, zbytečně nezvalchovaná tráva, no a taky tiché nebe, šlehané pouze korunami stromů a pokud možno modré. Ale už tady, ne zas tak daleko za oplocením sanatoria, to také není špatné, louka tichá jako země po potopě, můstek nezlomný jak víra a zelený jako naděje, pod kterým teče říčka, malá, průzračná, s rybkami, symboly lásky, o její jméno, Utrata, nejde, poněvadž se v něm ztrácí něco z dokonalého celku. Kdyby se tak ještě u řeky a na louce během teplého podvečera nebo v ranní rose společně potily ruce a bříška prstů se navzájem tiskla, kdyby se tak černé oči odrážely v modrých, vítr sfoukával ženské vlasy do mužských úst hovořících pochopitelně ve verších a nezbytně v rýmovaných strofách, o tom zvláštním, a přesto nádherném zázraku; někdy je to ovšem dlouhý sen, nebo zkrátka c’est la vie. Co se ještě stane, co se udá, co z toho mládí vzejde, vyptával se zase nad čistou vodou Jerzy, co pod vodu míří, jak dlouho, kterou cestou a s kým, kvůli komu, stane se to, co je napsáno, nebo bude napsáno to, co nastane? Jenomže od Komorowa najednou zaduní vlak, poslední jako velkolepé zet v zadním voji abecedy, proč bys tady měl trčet, Jurečku smutečku, dál už se nepůjde, nevy-

myslí a ani se nenapíše nic než otázky, naše litery jsou nám sečteny a vlakových spojů také není přehršel, proto se od říčky trapem vraťme na peron, výhled vyměňme za okno, za půl hodiny Varšava, dost času na to, aby Jurek začal s básnickým popisem Soni, urychleně nacpal sbírku do aktovky, tužku do kapsy a ještě za jízdy vyskočil do šedého dne, který se nachýlil ke konci a k zákazu vycházení. Tramvají Jurek přijel domů, Sonin portrét dospěl do poloviny a vyprávění ke šťastnému konci. Ještě na něj sice čekala matka, otevřené okno v přízemí a slzy jako hrachy, ta Svatá Trojice příliš pozdních příchodů, návrat ztraceného a z popela zase povstalého krátkozrakého syna, ovšem v mžiku oka bude slza v ústraní otřena, večeře podána, dobrá zpráva ohledně zaměstnání okomentována slovy děkujících nebi za zemi, aby se vzápětí, po přídavku mrkvového perníku a kávy žitovky, Jurek mohl zašít do kouta, kde byla jeho židle, knížky a stoleček a na jeho desce čekalo už druhé dnešní jablko jako koncentrované pokušení, takže vytáhl dopisní papír, ten lepší, předválečný, a v dlouhém dopisu popsal Dance kompletní průběh posledních událostí, třebaže řadu podrobností dozajista vynechal.